

Атаманчук-Ангел Орест Валерійович

Магістр математики

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0000-7489-5060>

e-mail: orest.atamanchuk@gmail.com

Чуйко Вадим Леонідович

Доктор філософських наук, професор

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-2127-1411>

e-mail: Chuiko1@ukr.net

СУЧАСНА БРИТВА ОККАМА

Резюме

Стаття є спробою описувати і досліджувати використовуючи мови філософії, теології, біології, математики і не тільки. Звертається увага що дві формули є еквівалентними, якщо вони представляють одну і ту ж функцію.

Виявлено з наданих формальних висловлювань, що цілком можливо порівняти терміни Культура, Душа, Атман, Бог, Абсолют,

Мислячи про нематеріальну складову живої культурної речовини в паралелі теологічних термінів, термінів філософії та культурології можливо підійти до відносної онтології і через неї розглянути метаідею, фізику і метафізику, ідею.

Окрім того встановлено, що множина буття $|B|$, тобто наявного у світі, в момент часу, значно менша за множину небуття $|N|$,

$$|B| < |N|.$$

Підкреслюється: Людина розумна одна із творців буття гео, біо, соціо, техно, ноо сфери. Але необхідно враховувати неминучість відповідальності. А також, що при створенні образу або його втіленні має місце \pm ентропії.

Наголошується що цілком можливо досліджувати і описувати застосовуючи будь-які терміни, якщо покладатися не на істини авторитету, а на авторитет істини.

Створення «пташиних мов» це з одного боку засіб уникнути тиску мракобісся, з іншого все «забалакати» пишними фразами. Використовування запозичених, «зарозумілих» позначень, здебільше пов'язано з прагненням авторів придати значущості зазвичай порожнім висловлюванням. Однак для полегшення розуміння, відтак якісного навчання, засвоєння знань, а в подальшому використання набутих знань та їх розвитку, не тільки доречно, необхідно застосовувати, а також створювати позначення для існуючих і виникаючих понять на основі своєї мови, будь то німецька, англійська, польська, французька, ... і відповідно українська.

Ключові слова: буття; небуття; матеріальне; ментальне; фізика; ідея; метафізика; метаідея.

Вступ

«Numquam ponenda est pluralitas sine necessitate» (Різноманіття не слід припускати без необхідності). Інакше: «Сутності не повинні примножуватися» (лат. *Entia non sunt multiplicanda*) [1].

Закон достатні підстави вимагає обґрунтування будь-якої думки [2].

Але, за монополії (релігійної, ідеологічної, «наукових» шкіл, моди, ...) на пояснення явищ і на мову, навіть обґрунтовані докази не допомогли Сократу, Галілею, Ламарку, радянським генетикам та іншим.

Бритва Оккама не забороняє більш складні пояснення та більш точні імена в принципі, а лише наголошує користуватися найкращим.

Методи дослідження

В роботі використана концепція паралелолізма. Міждисциплінарний підхід дозволив об'єднати знання та методи загальнонаукові, природничі, математичні, інженерні, практичного досвіду. Концептуальний аналіз та синтез із застосуванням математичних методів надав можливості для уточнення змісту понять і означень. Функціональний метод допоміг зрозуміти зв'язки здавалось би різних понять і означень.

Результати дослідження

1. Якщо до Ламарка все пояснювалося божественним задумом, то після виникає питання про сам Божественний розум. Тобто, задумом не пояснюється виникнення і розвиток життя, навпаки постає питання, про виникнення самого розуму, але під тиском релігійних поглядів намагалися не акцентувати увагу на місці розуму.

2. Ламарк (ймовірно, найвидатніший біолог в історії) перевернув драбину пояснення з голови на ноги, заявивши, що вона починається

з інфузорії, а зміни ведуть вгору до людини. Цей переверот в таксономії — один з найбільш вражаючих серед коли-небудь зроблених подвигів. Для біології він був еквівалентом революції, зробленої Коперником в астрономії [3].

Еволюція починається зі світу РНК, а зміни ведуть через появу клітини до сучасної біо, техно, ноо сфери.

Упередження і плутанина аналогічні геоцентризму впливали і продовжують впливати на точки зору теологів і філософів [4].

3. *Прямий добуток*. Прикладом для наукового осмислення, і для практичного використання, є той факт, що шотландець (Лермонт) або арапчонок (Пушкін), окультурений в «людину культурну» в Росії, набуває «російську душу». Блакитноокий, білявий помор, навіть з десяти років, судячи з практики Отаманської Імперії, не кажучи вже з коліски, може придбати душу «істинного арійця» / яничара, що люто ненавидить «недолюдей» / «невірних». І не важко спрогнозувати яка культура / душа буде у людини що з народження живе в національних глибинках Франції, Швеції, Туреччини, Афганістану, якщо а ні він, а ні оточуючі не знають про його «генетичну» приналежність. При цьому варто також звернути увагу на незворотність окультурення. Якщо рівень освіти людини і середовища буде обмежений, а традиції стійкі, то в зрілому і тим більше літньому віці він навряд чи зможе сприйняти «рідні», з генетичної точки зору, звичаї і мову замість вже засвоєних «чужих».

4. Два висловлення називаються рівносильними якщо формули які зображають їх логічну структуру є рівносильними [5].

Розглянемо формальні висловлювання:

$f: LP \times KP \rightarrow LKPD$, де

LP — людина розумна;

KP — німецька культура;

$LKPD$ — людина з німецькою Душею.

$f: LP \times KAS \rightarrow LKASD$, де

LP — людина розумна;

KAS — англосаксонська культура;

$LKASD$ — людина з Душею англосакса.

Множина визначається характеристичною властивістю, тобто це множина всіх елементів, що мають певну властивість [6].

В наданому прикладі термінами «німецька / англійська культура» та «німецька / англійська душа / дух» позначено одне те саме явище.

Осмислення наданих формальних висловлювань дозволяє порівняти терміни Культура, Душа, Бог, Атман, Абсолют,

5. *Нові імена.* Створити свою «пташину мову» це з одного боку засіб уникнути тиску мракобісся, з іншого все «забалакати» пишними фразами.

Сократ вказав на подібність природи законів, створених людиною, з природою того, що називають богом, але це викликало жорсткий спротив, з різних сторін і з різних причин.

Платон відходить (можливо не усвідомлено) від теологічних термінів, таким чином започаткувавши «наукову» мову за якою згодом могли приховатися допитливі голови.

Аналогічно повели себе радянські синергетики рятуючись від каруючого пильного ока «смотрящих» від марксистсько-ленінської науки.

Однак, цілком можливо описувати і досліджувати використовуючи терміни теології, біології, математики і не тільки. Будь-які, якщо слідувати не істині авторитету, а авторитету істини.

6. Мислячи про нематеріальну складову живої культурної речовини в паралелі теологічних термінів, термінів філософії та культурології можливо підійти до відносної онтології і через неї розглянути фізику, ідею і метафізику, метаідею,

Наприклад:

Оскільки душа людини / психо / Атман є частиною Бога / Брахмана, та оскільки культура людини частина загальнолюдської культури, і термінами «англосаксонська культура» та «англосаксонська душа / дух» позначено одне те саме явище, тоді, певною мірою термін загальнолюдська культура ЗК, і термін бог Б, можливо ототожнити.

У свою чергу загальнолюдська культура ЗК, відображає існуючий світ / природу (прообраз образів), тоді, згідно термінологічного ряду природи (праобраз / дообраз) — це Бог Отець.

Якщо x прообраз / доідея, в даному випадку x це фізика / всюдність / Бог Отець, то $y=f(x)$ — образ / ідея / мета (після) фізика.

7. При такому прочитанні релігійні істини виявляються де в чому далеко не архаїчними. А викривлення картини світу, представиться схожим з перекосами, які виникли під тиском лисенківщини або зі станом в синергетиці, коли є здорове зерно, навколо і навіть замість якого, з недомства або зловмисно будуються всілякі спекуляції.

8. Отже, богословською мовою, реальний світ / Бог Отець постає як праобраз загальнолюдської культури / Бога Сина, частку якого, тобто частку загальної культури, носить в собі людина, ім'я цієї частки, це культура окремої людини / Душа людини.

Або, наприклад, культура окремої людини / Душа людини може бути описана як більш-менш сталий в часі прямиий добуток ідеальних складових:

$$I_1 \times I_2 \times I_3 \times \dots \times I_n$$

I_1 – національна культура;

I_2 – середня/вища освіта;

I_3 – фізична культура

I_3 – музична культура

..., I_n , [7]

9. Окультурення, двічінародження, освіта, соціалізація, це передача образів світу, образів дії та образів з образів. Пізнання культури, вед, освітніх програм, навколишнього світу або пізнання Бога Сина і Бога Отця, це питання термінів.

10. В процесі розвитку усвідомивши єдність світу і перебуваючи при цьому в богословському мовному просторі, зі значною часткою неминучості єдність висловлюють в термінах єдинобожжя. Але Платон в цій же точці усвідомлення, в точці історичного зламу виходить за теологічні прапорці в інший мовний простір, в тому числі про єдність.

11. *Колесо явищ*, наприклад, з прив'язкою до термінів Платона і Аристотеля:

Реальний світ (фізика), це прообраз ідей (доідея).

Творення образу, наприклад, ідеї корабля, це є творення образів з образів / образотворчість.

Побудова корабля за образом, це є відображення ідеального на матерії / втілення ідеального / творіння фізичного корабля / метаморфоза атомів.

Побудований корабель, це прямиий добуток «матерії» M , і «ідеї» I ,
 $M \times I = \text{Корабель}$.

I це вже матеріальний світ / фізика що виникла після ідеї, тобто, в даному випадку, це мета (після) ідея.

12. У разі перетворення ідеї корабля в матеріальний / реальний фізичний корабель (післяідею / метаідею) ми маємо справу, кажучи інженерною мовою, з виробничо-технологічним процесом.

$P: O \rightarrow Y\Phi$, де

P – функція / перетворення матерії згідно ідеї / виробничо-технологічний процес,

$O = \{o_1, o_2, \dots, o_n\}$, – множина образів / ідей (в даному випадку – дофізика),

$Y\Phi = \{\phi_1, \phi_2, \dots, \phi_n\}$ — явь фізична / буття фізичне, що складається з множини явищ, об'єктів, суб'єктів (якщо корабель укомплектований командою).

13. У разі вивчення корабля, наприклад, суперника, відбувається перетворення з прообразу / фізики (доідеї) в образ / метафізику (післяфізику).

Тут ми маємо справу зі здібностями / можливостями людини розумної ЛР. І в даному випадку ідея корабля, це є після фізика / метафізика корабля / створений образ.

$\Pi: (Y\Phi, YI) \rightarrow O$, де

Π — функція / здібності / можливості людини розумної ЛР,

$Y\Phi = \{\phi_1, \phi_2, \dots, \phi_n\}$ — явь фізична / матеріальна,

$YI = \{i_1, i_2, \dots, i_n\}$ — явь ідеальна / ментальна,

$O = \{o_1, o_2, \dots, o_n\}$ — метафізика (післяфізика) / множина образів / відображень / ідей / теорій.

14. Звернімо увагу на те, що відповідно метаідеєю, послідеєю може виступати і ідея, так само як метафізикою, післяфізики може виступати фізика.

$\Pi: I \rightarrow I$ або $\Pi: \Phi \rightarrow \Phi$.

15. У наведених випадках з небуття створюються нові сутності / феномени ідеальні / ментальні та матеріальні / фізичні. Відносність пов'язана з тим, що береться за точку відліку в колесі явищ.

$ia R-i\bar{b} \rightarrow i\bar{b} R ia$, або

$(ia, i\bar{b}) \in R \rightarrow (i\bar{b}, ia) \in R^{-1}$.

16. Якщо, наприклад, точка відліку атом, то побудова корабля це всього лише метаморфоза, тому що в даному випадку (на атомарному рівні) атом представлений як інваріант. А якщо говорити про відображення, то скоріше це гомоморфізм, ніж ізоморфізм, тому що жоден забункерований, укомплектований боезапасом і командою корабель не буде ізоморфним відображенням образів, переданих через креслення та приписи.

17. *Твердження.* Створюємо ми образи досліджуючи фізику або за образами створюємо фізику, має місце \pm ентропія. Таким чином за ізоморфізм можна говорити тільки в межах деяких допусків / похибок.

Стисло: При створенні образу або його втіленні існує якась вірогідність \pm ентропії.

Іншими словами, ідеальні об'єкти і співвідношення між ними не обов'язково мають відповідність в фізичному світі.

$\neg \forall i I(\phi) \Leftrightarrow \exists i \neg I(\phi)$

А також, фізичні об'єкти і співвідношення між ними не обов'язково мають відповідність в уявленнях про них.

$$\neg \forall i I(i) \Leftrightarrow \exists i \neg I(i)$$

18. Завдання прикладної роботи з ідеальним і образотворенням звести ентропію до мінімуму — створити образи / ідеальні об'єкти, достатньо (відносно потреб) ізоморфні реальному об'єкту.

Завдання теоретика — забезпечити зручними засобами для досягнення цієї мети.

Завдання інженера технолога зворотне відображення ідеї / дофізики в фізику таким чином, щоб ентропія E , наближалася до нуля $E \rightarrow 0$.

19. Зауваження Образи світу, образи дії і образи з образів виносять в так званий світ ментальний, і це звучить як не зовсім реальний. Але:

Небуття ментальне або явь ментальна чи небуття ідеальне, це відсутність образу / проекту / ідеї корабля, \emptyset порожня множина образів / проектів / ідей корабля.

Небуття матеріальне або навь матеріальна чи небуття фізичне, це відсутність матеріально / фізично корабля, $M \times I = \emptyset$ порожня множина.

Наочно видно, на противагу твердженням Парменіда [8], хоча вони не є ми мислити про них можемо. І можемо мислити не одну пусту множину.

20. Буття ментальне або явь ментальна чи буття ідеальне, це образ / проект / ідея корабля, не порожня множина $\neg \emptyset$, образів / проектів / ідей корабля.

Буття матеріальне або явь матеріальна чи буття фізичне, це матеріально / фізично корабель / креслення корабля, втілений в «матерію» образ.

21. Тобто Буття це нині суще і ментальне і матеріальне, як вже воно є на даний момент, і воно єдине, іншого, на іншого в даний момент, немає. Моментально єдино і в часі мінливе. І яким буде буття, залежить в тому числі і від людини розумної ЛР, від того, що вона створить з нескінченної кількості множин Небуття.

Справи людини / її творіння, це створені нею ідеї / образи / культура / метафізика і їх втілення в техніці / матерії, в фізиці / природі створюваною людиною в техно і ноосфері.

22. Екологія. Образи з образів це творення ідеального з ідеального / душі / культури людини, свобода волі / культуротворчість. За яку, богословською мовою, Бог Батько / реальний світ / природа питає і «воздасться людині по ділам її» або процвітанням, або, наприклад, екологічними чи соціальними катастрофами.

Висновки

Справи людини / її творіння (загально, без будь яких оціночних суджень), це створені людиною ідеї / образи / культура / метафізика і їх втілення в техніці / матерії, в фізиці / природі створюваною людиною гео, біо, техно, ноо сферою. І екологічна (в самому широкому розумінні) недбалість обов'язково наздожене, якби людина не хотіла. Якщо є дія, результат від неї неминучий.

Стосовно бритви Оккама. Якщо є бажання отримати чогось більшого від відображень / метафізики, то необхідно забезпечити думки/образи додатковими структурами. Відповідно, від прийнятих структур залежить, в свою чергу, і образ з образів (образотворчість).

Цілком можливо описувати і досліджувати використовуючи мови теології, біології, математики і не тільки. Будь-якій, якщо слідувати не істині авторитету, а авторитету істини.

На нашу думку використання запозичених, «зарозумілих» позначень, здебільше пов'язано з прагненням авторів придати значущості зазвичай порожнім висловлюванням. Але треба враховувати, що для полегшення розуміння, відтак якісного навчання, засвоєння знань, а в подальшому використання набутих знань та їх розвитку, не тільки доречно, необхідно застосовувати, а також створювати позначення для існуючих і виникаючих понять на основі своєї мови, будь то німецька, англійська, польська, французька, ... і відповідно українська. Живою українською, а не надуманою «кабінетною», так як свого часу писав Тарас.

Список посилань

1. Бритва Оккама. Астрономічний енциклопедичний словник / заг. ред. І. А. Климишин. ГАО НАН України: ЛНУ, 2003. 329 с.
2. Достатньої підстави закон. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін; Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. Київ: Абрис, 2002. 171 с.
3. Рассел Бертран. Історія західної філософії. Київ: Основи, 1995. 286 с
4. Атаманчук-Ангел В. І. Культурна речовина. Політологічний вісник. Збірник наукових праць. Київ: «ВАДЕКС», 2013. Вып. 71. С. 131 – 140.
5. Авдеюк П. І., Зеленський О. В. Елементи математичної логіки та теорії алгоритмів: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільськ: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 19 с.

6. Дороговцев А. Я. Математичний аналіз. Київ: Либідь, 1993. 320 с.
7. Атаманчук-Ангел В. И. Онтология «человека культурного». Політологічний вісник. Збірник наукових праць. Київ: «ІНТАС», 2012. Вып. 66. С. 47 — 54.
8. Узбек К. М. Антична математика і становлення системних підвалин філософського раціоналізму: дис... д-ра філос. наук: 09.00.09 / Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Київ, 2005. 39с.

References

1. Klymyshyn, I. A. (Ed.). (2003). *Astronomical Encyclopedic Dictionary*. Main Astronomical Observatory of the NAS of Ukraine, Lviv: LNU, 329 p.
2. Shynkaruk, V. I. (Editor-in-chief). (2002). *Law of Sufficient Reason*. In *Philosophical Encyclopedic Dictionary*. Kyiv: Abris, 171 p.
3. Russell, B. (1995). *History of Western Philosophy*. Kyiv: Osnovy, 286 p.
4. Atamanchuk-Angel, V. I. (2013). *Cultural Substance*. *Political Bulletin: Collection of Scientific Papers*, Issue 71, 131 — 140. Kyiv: VADEX.
5. Avdeyuk, P. I. & Zelenskyi, O. V. (2019). *Elements of Mathematical Logic and Theory of Algorithms: Educational and Methodological Manual*. Kamianets-Podilskyi: Ivan Ohienko National University, 19 p.
6. Dorogovtsev, A. Ya. (1993). *Mathematical Analysis*. Kyiv: Lybid, 320 p.
7. Atamanchuk-Angel, V. I. (2012). *Ontology of the “Cultural Human”*. *Political Bulletin: Collection of Scientific Papers*, Issue 66, 47 — 54. Kyiv: INTAS.
8. Uzbek, K. M. (2005). *Ancient Mathematics and the Formation of Systemic Foundations of Philosophical Rationalism: Doctoral Thesis in Philosophy (Specialty 09.00.09)*. Kyiv: H. S. Skovoroda Institute of Philosophy of NAS of Ukraine, 39 p.

Orestes Atamanchuk-Angel

Master of Mathematics

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0009-0000-7489-5060>

email: orest.atamanchuk@gmail.com

Vadym Chuiko

Doctor of Sciences in Philosophy, Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-2127-1411>

e-mail: Chuiko1@ukr.net

MODERN OCCAM`S RAZOR

Abstract

This article attempts to describe and explore phenomena using the languages of philosophy, theology, biology, mathematics, and more. It emphasizes that two formulas are considered equivalent if they represent the same function.

Based on formal statements, it has been shown that concepts such as Culture, Soul, Atman, God, and the Absolute can be meaningfully compared.

By contemplating the immaterial component of living cultural substance alongside theological, philosophical, and cultural studies terminology, one can approach a relative ontology – and through it, consider the meta-idea, physics, metaphysics, and the idea itself.

Additionally, it is established that the set of being $|B|$ – what is present in the world at a given moment – is much smaller than the set of non-being $|N|$, $|B| < |N|$.

The intelligent human is one of the creators of the geo-, bio-, socio-, techno-, and noosphere. However, it is crucial to recognize that the creation or embodiment of an image involves \pm entropy. And that responsibility is inevitable.

It is stressed that research and description are fully possible using any terminology, as long as it relies not on the truths of authority but on the authority of truth.

The development of “bird languages” can, on the one hand, be a way to resist the pressure of obscurantism, but on the other hand, risks drowning meaning in grandiloquent phrasing. The use of borrowed, “sophisticated” terms is often linked to authors’ desire to give weight to otherwise empty declarations. Yet, to enhance understanding – and thus ensure quality learning, knowledge acquisition, and later the application and growth of that knowledge – it is not only appropriate but necessary to form designations for both existing and emerging concepts based on one’s native language, whether it be German, English, Polish, French, or, naturally, Ukrainian.

Keywords: being; non-being; material; mental; physics; idea; metaphysics; metaidea.

Надійшла до редакції 04.10.2025

Прийнято до друку 27.11.2025

Оприлюднено 29.12.2025